

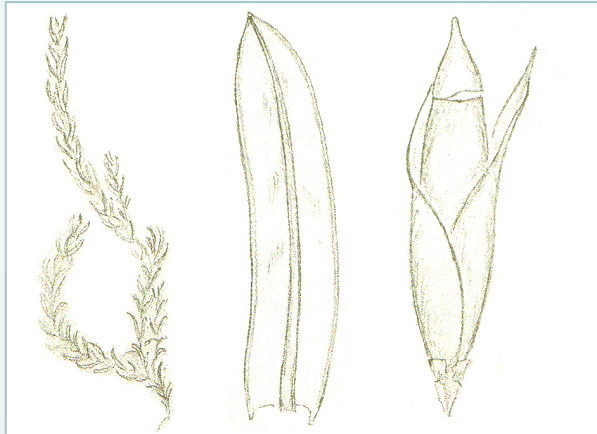

Strykmose

Cinclidotus fontinaloides

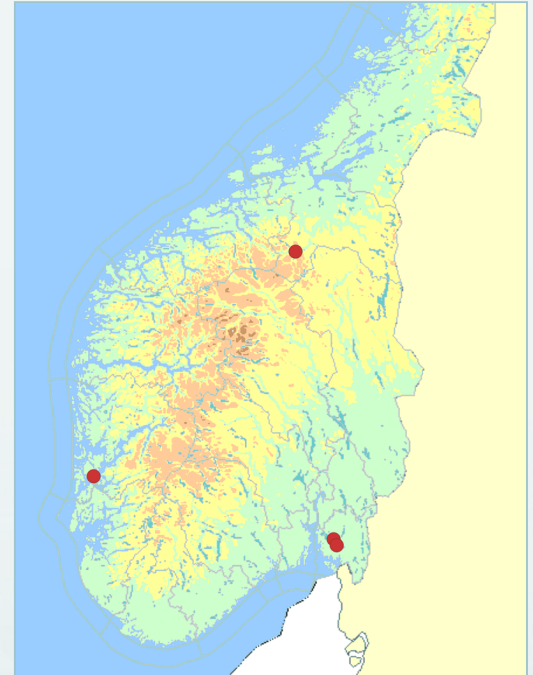
Rødlistet art

faktaark

Strykmose er en bladmose som vokser i rennende vann. Den er kjent fra Driva i Oppdal og nedre del av Glommavassdraget, i tillegg er det en forekomst på Stord. Arten er i tilbakegang i våre naboland og også i Norge tyder situasjonen på å være den samme. Dårligere vannkvalitet sammen med vannløpsendring er trolig viktige årsaker til dette.

Status
Kategori kritisk truet (CR) på Norsk rødliste for arter 2010.

Forekomst av strykmose ut i fra eksisterende herbariebelegg.

Kjennetegn

Strykmose er en opp til 10 cm lang, krypende pleurokarp bladmose som vokser i rennende vann. Skuddene er gjerne mørkt grønne med noe lysere skuddspisser. Bladene har en kraftig kantlist og en kraftig nerve som slutter i bladspissen eller er kort utløpende. Skuddene er særbo. Sporofyten består hovedsakelig av sporehuset da stilken er svært kort. Sporofyten skjules delvis av store hunnblader (perichaetial blad). Sporehuset har en fiolett, enkel tannkrans og sporene er omkring 20 µm i diameter. Den kan minne litt om kjølelvemose *Fontinalis antipyretica*, men skiller fra den bl.a. på bladenes kraftige kantlist.

Utbredelse

Strykmose er kjent fra Glomma i Sarpsborg kommune og Ågårdselva i Tune kommune, Østfold, og dessuten fra Driva i Oppdal kommune, Sør-Trøndelag, og Storsøy i Stord kommune, Hordaland. I Sverige er strykmose kjent fra omkring 70 lokaliteter i Sør-Sverige. Den er ellers kjent fra Danmark og sørover i Europa. Strykmose er også kjent fra Nord- og Øst-Afrika og Asia.

Biologi

Strykmose vokser på periodevis oversvømte blokker og berg i og langs bekker og elver. Arten virker først og fremst å være en lavlandsart, men er kjent opp til omtrent 500 moh. i Driva. Strykmose vokser på baserike bergarter, gjerne kalkstein, men også andre næringsrike bergarter.

Bestandsstatus

Strykmose er en stor karakteristisk art som ikke regnes for å være oversett. Funnene på Østlandet er fra 1800-tallet, men den er ikke rapportert fra denne landsdelen etter det. Forekomstene i Driva ble ettersøkt i 1993, men med negativt resultat. På Vestlandet er strykmose kjent fra en kalkklippe i naturreservatet Storsøy hvor den ble funnet i 1973. Reduksjon av habitatet i form av utbygging samt dårligere vannkvalitet antas å ha redusert populasjonene på Østlandet betraktelig. Også i Sverige, Danmark og ellers i Europa virker arten å være i tilbakegang. Arten er ikke ettersøkt på de kjente lokalitetene i Østfold. Dårlig vannkvalitet på grunn av gjødsling eller utslipp av næringsstoffer er trolig en viktig trussel mot forekomstene. I tillegg er reduksjon og endring av leveområdet ved vannstandsregulering og vannløpsendring (flomhindring, kanalisering og utretting) viktige faktorer. Det har ikke tilkommet ny kunnskap om arten i nyere tid.

Referanser

Cronberg, N. 1997. *Cinclidotus fontinaloides* - forsmossa.

http://snotra.artdata.slu.se/artfakta/SpeciesInformationDocument/Cinclidotus_Fontinaloides_344.pdf

Frisvoll, A. A. og Blom, H. H. 1997. Trua moser i Noreg med Svalbard. Førrebelse faktaark. NTNU, Vitenskapsmuseet Bot. Notat 1997-3, 170s.

Nyholm, E. 1989. Illustrated flora of Nordic mosses. Fasc. 2. Pottiaceae - Splachnaceae - Schistostegaceae. Nord. Bryol. Soc., Lund